herpy

GEKONY

Common fan-footed gecko

Ptyodactylus hasselquistii

Smukły, żółtobrązowy gekon skalny z Egiptu i Bliskiego Wschodu, o wachlarzowatych palcach i chowanych pazurach. Żyje na kamieniach i ścianach skalnych w suchych regionach, w Izraelu jest znanym gościem na murach domów i trzyma się go w parach. O hodowli właśnie tego gatunku jest niewiele wiarygodnych informacji, dlatego wiele wartości zapożyczono z danych dla rodzaju.

Rodzina: Phyllodactylidae Dawna nazwa: *Ptyodactylus lobatus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**7-10 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**8-12 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Skalny**
Środowisko	**Pustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 40 × 60 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**27-32 °C**
Miejsce wygrzewania	**32-38 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**30-50%**
UVB	**Opcjonalne**
Zimowanie	**10-21 °C** 8-12 tygodni
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**12 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**2 jaj**
Zniesienia w roku	**5-6**
Inkubacja	**45-100 dni** przy 27-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Ptyodactylus hasselquistii to smukły, średniej wielkości gekon skalny. Palce są płaskie i wachlarzowate, z lamelkami czepnymi rozchodzącymi się promieniście na boki. Pośrodku każdego palca znajduje się małe wcięcie, w które może się chować pazur. Od kształtu palców pochodzi nazwa rodzaju *Ptyodactylus*, utworzona od greckich słów oznaczających wachlarz i palec. Źrenica jest pionowa, szczelinowata, a grzbiet pokrywają wyraźne, kolczaste łuski stożkowate. Ogon jest obrączkowany jasnymi i ciemnymi pasami, a u przedstawicieli rodzaju na grzbiecie występuje 8-14 podłużnych pasków. Ubarwienie jest bardzo zmienne, a zwierzęta potrafią zmieniać odcień.

Gatunek osiąga do 10 cm od pyska do kloaki, nie licząc ogona. Poza okresem rozrodu płcie trudno odróżnić, ponieważ obie nie mają porów udowych ani przedodbytowych. Dojrzałe samce mają jednak wyraźne zgrubienia hemipenisów u nasady ogona.

Gatunek opisano w 1798 roku i nazwano na cześć Fredrika Hasselquista, szwedzkiego lekarza i podróżnika, ucznia Karola Linneusza. Okazy typowe pochodziły z Kairu. Oprócz formy nominatywnej uznaje się podgatunek *P. h. krameri* z Libanu, natomiast *P. guttatus* i *P. ragazzii* uważa się dziś za odrębne gatunki. Zwierzęta w handlu często sprzedawane są jako *P. hasselquistii*, ale częściej są to *P. guttatus*. Oba gatunki rozpoznaje się po rysunku: *P. guttatus* ma plamy, *P. hasselquistii* poprzeczne pasy.

W Izraelu gatunek jest dobrze znanym gościem na murach domów, gdzie poluje na owady. Samce ćwierkają.

Występowanie i środowisko

Ptyodactylus hasselquistii występuje w Egipcie, w tym na Synaju, a dalej w Izraelu, Jordanii, Syrii i Libanie. Na wschodzie dociera do zachodniego Iraku, a na południu występuje w Arabii Saudyjskiej, między innymi na wyspach Farasan, oraz w Sudanie. Miejscem typowym jest Kair.

Wiele starszych doniesień z Afryki Północnej na zachód od Egiptu, z Mauretanii, Afryki Zachodniej, Omanu i Iranu opiera się na błędach lub pomyleniu z innymi gatunkami z tego rodzaju. Do Kalifornii gatunek został zawleczony, ale ta populacja nie jest uwzględniona na mapie.

> **Naturalny zasięg:** Egipt, Izrael, Jordania, Syria, Liban, Irak, Arabia Saudyjska i Sudan.

ŚRODOWISKO

Ptyodactylus hasselquistii zamieszkuje skały. Rodzaj żyje przede wszystkim na skalistym podłożu na pustyniach i ich obrzeżach, i dotyczy to także tego gatunku. Zwierzęta kryją się w szczelinach i pod kamieniami oraz przesiadują na ścianach skalnych. Pojawiają się też w domach i wokół nich, gdzie spękane mury dają podobne kryjówki.

Jest gorąco, a większość gatunków z rodzaju preferuje ponad 30 °C. Temperatura mocno waha się między dniem a nocą oraz między latem a zimą, a zimowe noce bywają chłodne. Samice z tego rodzaju mają wspólne miejsca składania jaj i przyklejają jaja do kamieni. Nie udokumentowano, o jakiej porze doby gatunek jest aktywny; rodzaj obejmuje zarówno gatunki dzienne, jak i nocne.

Hodowla

TERRARIUM

O hodowli właśnie *Ptyodactylus hasselquistii* jest niewiele wiarygodnych informacji. Większość poniższych wskazówek opiera się na doświadczeniach z rodzajem *Ptyodactylus* jako całością, a podane wartości są ostrożne. Para powinna mieć co najmniej 60 × 40 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe terrarium jest lepsze. Młode można trzymać w mniejszym terrarium o wymiarach co najmniej 20 × 20 × 30 cm. Powinno być stosunkowo wysokie, żeby lampa ich nie przegrzewała. Trzy-cztery młode podobnej wielkości mogą przebywać razem.

Urządź terrarium płytami skalnymi, ułożonymi w stos kamieniami, korą korkową i płaskimi kryjówkami, tak aby zwierzę mogło wciskać się między powierzchnie i wspinać po pionowych elementach. Kamienie muszą stać stabilnie, żeby nie mogły się zsunąć i przygnieść zwierzęcia. Podłoże to piasek lub piaszczysta mieszanka. Rośliny nie są potrzebne. Zadbaj o wentylację, żeby powietrze nie stało w miejscu.

TEMPERATURA

W terrarium musi być wyraźny gradient temperatury. W dzień terrarium powinno mieć 27-32 °C, a w jednym miejscu pod lampą grzewczą 32-38 °C. W nocy temperatura spada do 18-22 °C. Wartości dzienne zapożyczono z danych dla rodzaju, a nocna jest szacunkowa.

Podczas chłodnego zimowania obniża się temperaturę do około 21 °C w dzień i 10 °C w nocy na 2-3 miesiące, a światło pali się najwyżej tak długo, jak na zewnątrz jest jasno. Następnie stopniowo podnoś temperaturę przez kilka dni. W okresie spoczynku zwierzęta jedzą mniej. Używaj termometrów cyfrowych zarówno w punkcie grzewczym, jak i w chłodnej części.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Ptyodactylus hasselquistii pochodzi z suchych regionów i dobrze czuje się przy niskiej do umiarkowanej wilgotności powietrza, 30-50 %. Ta wartość jest szacunkowa. Terrarium nie powinno być mokre, a podłoże musi mieć możliwość wysychania.

Zraszaj lekko, żeby zwierzę mogło pić krople z kamieni. Podczas zimowania zraszanie można ograniczyć do co drugiego dnia. Możesz też postawić obok płaską miseczkę ze świeżą wodą, ale nie udokumentowano, by gatunek z niej korzystał.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Użyj lampy grzewczej lub spota nad płaskim kamieniem, żeby zwierzę mogło się wygrzewać. Zapotrzebowanie gatunku na UVB nie jest udokumentowane. Można stosować słabą świetlówkę UVB dla gatunków pustynnych, jeśli w pozostałej części terrarium jest cień. Jeśli gatunek jest trzymany bez UVB, pokarm musi być suplementowany wapniem z D3.

W sezonie światło pali się około 12 godzin dziennie, a podczas zimowania najwyżej tak długo, jak na zewnątrz jest jasno. W nocy musi być ciemno.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Ptyodactylus hasselquistii żywi się owadami i innymi małymi stawonogami. Świerszcze, szarańcza, mącznik i karaczany to dobre owady karmowe, które muszą być mniejsze niż odległość między oczami zwierzęcia. Dokładne ilości i częstotliwość karmienia nie są dla tego gatunku udokumentowane.

Młode karmi się codziennie tym samym pokarmem co dorosłe, tylko w mniejszych rozmiarach. Dorosłe mogą dostawać pokarm kilka razy w tygodniu, a podczas zimowania tylko około dwóch razy w tygodniu. Lekko oprószaj owady wapniem i regularnie podawaj suplement z D3 i witaminami. Kontroluj masę ciała, żeby zwierzęta nie otyły.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Ptyodactylus hasselquistii to błyskawicznie szybkie i płochliwe zwierzę skalne, które nie nadaje się do brania na ręce. Po przeprowadzce daj mu spokój, żeby się zaaklimatyzowało. Nigdy nie chwytaj za ogon, bo może zostać odrzucony.

Gatunek trzyma się w parach lub pojedynczo. Partnerzy przywiązują się do siebie i mogą przebywać razem przez cały rok, ale zwierzęta spoza pary są często gryzione i przeganiane. Dlatego nie umieszczaj kilku samców ani kilku par w jednym terrarium. Nie udokumentowano, czy można trzymać razem kilka samic. Samce ćwierkają i kiwają głową w stronę samicy.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce można rozpoznać po wyraźnych zgrubieniach hemipenisów u nasady ogona, gdy osiągną dojrzałość płciową. Samice nie mają takich zgrubień. Żadna z płci nie ma porów udowych ani przedodbytowych, więc poza okresem rozrodu trudno pewnie określić płeć. W obrębie rodzaju zwierzęta uznaje się za dojrzałe płciowo w wieku około 12 miesięcy. Młode zaczynają ćwierkać w wieku około sześciu miesięcy.

GODY I KOPULACJA

Ustabilizowane pary trzyma się razem przez cały rok. Rozród inicjuje się chłodnym okresem spoczynku zimą, trwającym co najmniej dwa miesiące, jak opisano w części o temperaturze. Gdy nadchodzi wiosna, temperaturę podnosi się stopniowo, a samiec zaczyna intensywniej ćwierkać i kiwać głową do samicy. Większość samic w stałych parach jest gotowa do kopulacji. Jeśli samica odrzuca samca, może go zaatakować i wtedy parę należy rozdzielić.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Dwa do trzech tygodni po kopulacji samica przykleja dwa jaja do powierzchni skały, układając je za pomocą łap. Jeśli powierzchnia jest chłodniejsza od piasku, zakopuje jaja. W naturze samice dzielą się miejscem składania jaj. W sezonie samica składa pięć-sześć zniesień lub więcej, w odstępach nawet zaledwie dwóch tygodni. Zapewnij samicy płaski kamień z kryjówką pod spodem i pojemnik z wilgotnym piaskiem oraz obfitość wapnia i pokarmu przez cały sezon.

INKUBACJA

Jaja są przyklejone i nie wolno ich przenosić. Zostaw je tam, gdzie są, i pozwól im inkubować się w temperaturze terrarium. Po kilku dniach widać w jajach naczynia krwionośne, w ciągu pierwszych paru tygodni stają się różowe, a po 30-40 dniach można dostrzec oczy. W 27-30 °C wyklucie następuje po 45-100 dniach, im cieplej, tym szybciej. Wartości zapożyczono z danych dla rodzaju.

ODCHÓW MŁODYCH

Rodzice nie zjadają młodych od razu, ale mogą to zrobić później, a młode łatwo przegrywają z dorosłymi rywalizację o pokarm. Dlatego przenosi się je do osobnego, małego i stosunkowo wysokiego terrarium. Trzy-cztery młode podobnej wielkości mogą przebywać razem. Karm je codziennie tym samym pokarmem co dorosłe, w mniejszych rozmiarach, i zapewnij im te same temperatury co dorosłym. Po mniej więcej roku są dojrzałe płciowo i każde powinno dostać własne terrarium o wymiarach dla dorosłych. Brak wiarygodnych danych o tempie wzrostu i masie ciała tego gatunku.

Zdrowie i częste błędy

Brak wiarygodnych informacji o chorobach właśnie *Ptyodactylus hasselquistii*. Najbardziej prawdopodobne problemy są podobne do tych u innych pustynnych gekonów w niewoli:

- Za mało wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u młodych i samic w okresie rozrodu. Prowadzi to do miękkich kości i drżenia. Oprószaj owady i podawaj suplementy.
- Zbyt wilgotne terrarium, co powoduje problemy ze skórą i grzybice. Utrzymuj suche podłoże.
- Zbyt niska temperatura, która powoduje słabe pobieranie pokarmu i złe trawienie. Używaj termometru i termostatu.
- Pogryzienia i stres, jeśli zwierzęta spoza stałej pary są trzymane razem.
- Utrata ogona po braniu na ręce. Nie jest to groźne, ale nowy ogon nigdy nie będzie taki jak stary.

Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, przestaje jeść lub wydaje się osłabione. Zwierzęta odłowione z natury mogą być nosicielami pasożytów, więc wkrótce po zakupie zleć badanie próbki.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.